Ч. 32 (12.668). Львів, четвер 12. лютого 1931. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10. II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і англ. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

З нагоди ювилею Рідної Школи.

I.

Міркування на рідно-шкільні теми.

Дискусія в справі „Рідної Школи“ — як слушно каже п. Степан Конрад — „найбільшого нашого Товариства, централі нашого шкільництва та національного виховання“, особливож дискусія доброзичлива є завсіди дуже корисна, а в ювил. році навіть необхідна. Тому щиро треба повитати виступ п. Степана Конрада в „Ділі“*), який — маймо надію — дасть почин до дальшої виміни думок нашого громадянства на цю чи не найважнішу і в даних обставинах у нас найактуальнішу тему. Якщо тепер забираю голос, то роблю це в тій ціли, щоби евентуальна дальша дискусія на рідношкільні теми була ведена по змозі в межах дійсности та щоби її висновки і підсумки можна було вмістити в межі реальних можливостей.

Дуже гарну думку підніс автор, кидаючи клич, на який безумовно згодиться кожний українець: „Місто, село і присілок мусять бути школами ріжного організаційного ступня зі собою получені. Щойно толі зможемо мати запоруку, що ані одна українська одиниця, ні одна дитина не втопиться в морі асиміляції“.

До того ми повинні очевидно змагати.

Розвиваючи ту думку ш. автор каже дальше: „Я вважаю за раціональніщу річ засновувати рідні школи, хочби вони були лиш одно-дво чи триклясові по селах, ніж самі семиклясові по містах... Село потребує рідної школи! Не перечу, що й по містах треба ріжних шкіл. У кожнім місті є вона конечна, головно для дітей пролетаріяту, для цього елементу, який на жаль ми до нині собі легковажили (?)“.

Після того ш. автор обговорює справу наших середніх загально-образуючих шкіл (гімназій), осуджуючи одностайність клясичного типу та пропаґує думку їхньої переміни на реальні гімназії.

У звязку з вище сказаним підносить недоцільність старих і нових державних шкільних програм, які „для нас зовсім непридатні“ і радить випрацювати нові програми й методи, „які відповідали би потребам й духові нашої нації“.

Радить приняти „дальтонську систему, яка в наших обставинах булаб найдоцільнішою і змінила би нудну, тяжку, мов олово атмосферу, в дійсно цікаву приємну ляобраторійну працю, яка своїми методами та головно самостійною працею перевищае дотеперішні системи бездушного нудного викладу і готових тез та гіпотез“.

Вкінці виступає проти Кружків „Рідної Школи“, бо — на думку ш. автора „ці Кружки здебільша не виконують свого завдання, а у відношенні до учителів чи інших осіб, які хотіли би щось дійсно зробити для добра „Рідної Школи“ — є завсіди ворожо настроєні (?)“.

Радить Кружки „Рідної Школи“ заступити т. зв. повітовими інспекторами.

Обстоює концентрацію всіх фондів у Головній Управі „Рідної Школи“, яка виплачувалаб рідно-шкільному вчительству платні через своїх повітових шкільних інспекторів, а гроші для Головної Управи „Рідної Школи“ збирали би усі наші установи, передовсім економічні. Зокрема „кооперативи повинні взяти на себе обовязок стягнення відповідних датків на „Рідну Школу“.

II.

Рідна школа в місті чи на селі?

Заки обговорю справу, чи раціональніще засновувати народні школи „Рідної Школи“ по містах і місточках, чи по селах — мушу завважити, що число наших приватних шкіл по містах і місточках далеко невистарчальне. На загальне число 69 рідношкільних всенародніх шкіл є по містах 24 (в тому десять 7-клясових), а по селах 45. Крім того „Рідна Школа“ позасновувала по селах цілий ряд постійних захоронок і сезонових діточих садків для дітей в дошкільному віці. Також веде численні курси українознавства по містах і селах.

Рідні школи тішаться по селах великим довірям і піддержкою та мають дуже корисний вплив на населення. Для прикладу не від річи буде згадати, що лемківська громада Абрамова тільки завдяки рідній школі не перейшла на царославіє, як це зробили дооколичні села.

Повищі цифри і факти доказують наглядно, що „Рідна Школа“ зовсім не занедбує села — навпаки міські і сільські школи трактує рівномірно.

Інша справа, коли поставимо питання, де є більша небезпека до націоналізації: по містах чи по селах. Тут — здається — не може бути ніяких сумнівів. Хоч деяким українським сільським громадам загрожує денаціоналізація, то все-ж таки — загалом беручи — небезпека денаціоналізації по містах є без порівнання більша. Тому в даних обставинах „Рідна Школа“ повинна передовсім звертати увагу на міста й місточка, бо це найважніша основна праця за український характер міст.

Безумовно невірним є твердження, немов би „Рідна Школа“ легковажила собі дітей пролетаріяту. Перегляньте наші школи й переконаєтеся, скільки дітей і яких станів користає з наших рідних шкіл. Процентове відношення таке: рільників 48 проц., робітників 26 проц., ремісників 12 проц., державних урядників і слуг 7 проц., приватних службовиків 6 проц. та 1 проц. інших. Дітям пролетаріяту призначається всякі можливі полекші: їх звільняється від шкільних оплат, визичується їм шкільні підручники й наукові прибори, обдаровується їх убранням та взуттям, дається їм доживлювання в школі і т. д. Також дуже помилявся би той, хто думав би, що діти української інтелігенції не наражені на денаціоналізацію. Випадки, де діти свідомих українських родичів зденаціоналізувалися в чужій школі і чужому окруженні, не належать до рідкости. Тому школи й виховні заведення „Рідної Школи“ є тими кузнями, де виковується національна свідомість, характер і постійність у всіх дітей без огляду на їхнє походження.

І. Герасимович.

*) Гляди статті Степана Конрада п. з. „З нагоди ювилею Рідної Школи“. „Діло“ з 4., 5. і 6. лютого 1931.

З голосів польської преси.

БЕБІСТИЧНИЙ ПАНЕГІРИК
на честь бебістичного посла Певного і „поучення“ на адресу Української Парляментарної Репрезентації.

В центральному варшавському органі бебістів „Газета Польска“ з дня 9. лютого ц. р. находимо передову статтю п. н. „Дві промови“. Ціла стаття є бебістичним панегіриком на честь санаційного посла П. Певного та його недавнього виступу в соймі. У статті між іншим читаємо: „Промова посла Певного, що промовляв в імени групи українських послів і сенаторів з клюбу ББ в часі ґенеральної дискусії над бюджетом є політичним фактом великої міри, — особливо яскравим у порівнанні з промовою голови Українського Клюбу посла Загайкевича, виголошеною на тому самому засіданні сойму (промова пос. Загайкевича на сторінках „Діла“ підпала в цілости конфіскаті). Промова пос. Певного свідчить про те, як далеко на краще змінилось відношення національних меншостей до держави по травневому перевороті. Радикальна зміна курсу урядової політики у відношенні до національних меншостей на т. зв. „кресах“, що датується від хвилі травневого перевороту, починає приносити свої благословенні наслідки“. (Запевнюємо Вас, читачу, що це дослівний переклад). „Білоруське й українське населення, бачучи цю зміну, опіку уряду і справедливе трактування всіх його господарських, національних і релігійних потреб, відвернулося від тих партій і тих політиків, які пхали його на дорогу неґації польської державности. Нині це населення йде щораз радше на співпрацю з польським елементом на „кресах“ в уґрунтовуванні та розбудові польської державности на тих територіях. І тому то промову Певного слід повитати як вислів тієї основної зміни настроїв і відношення українського населення Волині до польської державности...“

„Закріплення польської державности на Волині українське населення повитало як визволення зпід московського ярма — казав п. Певний. І в тому заключається суть відношення українського населення Волині до польської держави... Тому то направду, якщо не рахувати короткого часу істнування Незалежної Народньої України, доперва в польській державі на Волині та в Сх. Галичині українське населення має спроможність спокійної, творчої праці над виковуванням власної національної культури... Тому то для тих українських патріотів, які хочуть, щоби український нарід нарівні з іншими народами мав власну незалежну державу, які хочуть, щоби український нарід належав до Европи, а його культура була західньою культурою — прекрасно розуміють, що Польща є тією державою, в якій український нарід може виковувати свою власну культуру на зразках і дусі західньої Европи, творити і множити кадри своєї інтелігенції, яка мусітиме станути колись перед великими завданнями. І томуто має рацію пос. Певний, коли твердить, що Волинь хоче стати Піємонтом української культури“.

Ось і подумайте! Та Волинь, де населення так цілим серцем прилягло до Річипосполитої, де воно таке їй вірне, де п. Певний хоче зробити кузню української культури, де словом уже є „піємонт українства“ має по травневому перевороті аж 4 народні школи з українською мовою навчання, ні одної державної середньої школи з українською мовою навчання, ні одної вчительської семинарії і ні одної української фахової школи. І це все за таку „благодатну“ політику п. Певного. Якщо це „кування“ української культури піде так далі, то ще за десять літ на варшавській соймовій трибуні буде речником інтересів волинського українського населення (якщо воно до того часу не щезне з лиця землі з вдячности за визволення зпід московського ярма) не п. Певний і не п. Скрипник, а сам таки князь Радивил.

Далі читаємо в статті: „І власне тому, що українці на Волині почуваються частиною великого українського народу, тому так маніфестують (устами п. Певного) свою льояльність до польської держави. Прекрасно умотивував це пос. Певний, кажучи, що „нема вже нікого на Волині серед інтелігенції української, що обіймає ширші горизонти, хто був би ворогом польської державности... Слушним є таке поставлення справи, бо нема сумніву, що дійсним приятелем українського народу, що розуміє його стремління до кращої майбутности, є тільки польський нарід“.

А далі вже йдуть менторства на адресу політики Українського Клюбу. Політики з Українського Клюбу не „хочуть підпорядкувати своєї льокальної політики інтересам України як цілости“, як це робить Певний, але „навпаки хочуть надати своїм спорам з польським населенням характер засадничого, міжнародного питання. Це їм ніколи не вдасться, бо українська проблема в Сх. Галичині буде все і виключно внутрішньою проблемою польської держави. І ніякі саботажі, ніякі опозиції Українського Клюбу в соймі, ніякі скарги до Ліґи Націй цього факту не змінять...“

Справа, як бачимо, поставлена прекрасно. Українці зі Сх. Галичини повинні взагалі зректися всяких прав до національного життя та роз

думувати тільки, так як Певний, над проблемою, як воно так, що на світі нема більшого приятеля українського народу від польського.

Кінчиться ця стаття такою стилістичною квінтесенцією: „Промова пос. Певного була промовою, яка вказувала послові Загайкевичові вихід з тієї сліпої вулиці, в якій від стільки літ серед проклонів, ненависти і скарг тупцюють на місці політичні провідники українського населення у Сх. Малопольщі на шкоду того населення і з великою кривдою для цілого українського народу“.

До тієї статті „Ґазети Польскої“ нема що додавати. Бо в ній виложене все як на долоні. Але всеж ми позволимо собі спинитись на ній ще окремо. Нині посміємо тільки звернути увагу на свідому чи несвідому помилку „Ґазети Польскої“ щодо підшукування „зразків“ для політики Української Парляментарної Репрезентації. Наша скромна думка така, що „Ґазета Польска“ повинна була висунути за „зразок“ для політики Української Парл. Репрез. не Певного і його тов., але М. Бачинського. Бо цей останній є удачнішим плодом ББ ніж Певний.

„ПІДЗЕМНІ ГУКИ“.

На марґінесі двох політичних процесів, що тепер ведуться у Варшаві, а саме проти Яґодзінського і тов. і проти орґанізаторів маніфестації після віча Центроліву, помістив учорашній „Век Нови“ статтю під повищим заголовком, у якій розглядає специфічну атмосферу, яка витворилася на тих процесах і біля тих процесів. У статті читаємо між іншим:

„Дивні і темні постаті виринають з процесі Яґодзінського. Зпід поверхні політичного життя вилазять типи, які, здавалосяб, безповоротно належать уже до минулого. Яґодзінський і товариші — це ідеалісти дуже дивного калібру. Це одна компанія. З другої сторони конфіденти, а що гірше — провокатори. Отже боївкарі і провокатори по добрих кількох роках істнування незалежної Польщі. Офіціяльно заявляють, що кожна політична партія має боївки. Довідуємося, що у нас люди взаїмно слідяться, конфідент слідить конфідента й один боїться, що його другий засипає. Це сумні іпарадокси нашого політичного життя.

„Ті процеси мають незвичайно цінну розпізнавчу вартість. Дозволяють нам вглянути в нутро підземелля нашого політичного життя. Показують нам, що в тих підземеллях крутяться дивні постаті, невідомо ким потягані, що за нішо не можна ручити і невідомо, чого можна споліватися. Атмосфера напружена, тимбільше отже сірник може спричинити вибух. В тих підземеллях не повинно бути пальних матеріялів. Їх слід звідти усунути, не можемож ходити по підмінованому ґрунті. Слід ті підземелля перевітрити, бо там назбиралося багато стухлого повітря, яке наче з розмислом хтось маґазинує.

„Вартість процесів, що тепер ведуться, є для розпізнання теперішніх відносин у Польщі дуже цінна. Мусимо прямувати за всяку ціну до того, аби інституцію провокаторів з одної сторони і боївкарів з другої виелімінувати з нашого політичного життя. Мусимо дальше змагати до того, щоби це життя увільнити з настрою конспірації, який є ще завсіди над ним. Це спадщина епохи розборів. Нині ми живемо у власній державі і тої конспірації не повинно бути зовсім. На жаль, вона просякає наше життя від гори до долу. Методи, які були добрі в часах неволі, не можуть найти приноровлення в часі свободи. Тому-то слід прямувати за всяку ціну до того, щоби ту атмосферу очистити, щоби мати зовсім ясні ситуації. Політику ведеться без недоговорень, бо інакше створює це небезпечні резонанси під землею. Ті підземні гуки — то знаки, які остерігають“.

Траґічна доля українського села.

Промова посла О. Луцького, виголошена дня 6. лютого 1931 р. до бюджету Міністерства Рільництва.

(Докінчення)

Ми дали вже чимало доказів, що хочемо і вміємо самі давати собі раду без зайвих нарікань на лиху долю. Коли нині з оцієї трибуни лунає і моє слово про катастрофальне положення українського села, то це знак, що відносини на наших землях стали справді траґічні. П. міністр завважив, що в теперішній крізі найважнішим питанням для рільництва є здоровий кредит, щоби село могло перебрести через нинішній і завтрішній тяжкий час до кращої конюнктури. З цим можу погодитися, бо з боку держави годі покищо рахувати на іншу допомогу. Одначе теперішній кредит навіть з державних банків не є таким кредитом, якого потребує село. Всі це знаємо. Всеж таки ще гірше, коли єдиним джерелом кредиту для села є лихварська долоня. Маємо велику державну інституцію для рільно-земельного кредиту: „Рільний Банк“.

З почуттям повної відповідальности заявляю, що цей Банк зовсім не знає українських селян, ані української хліборобської кооперації. Дійшло до такої траґічно-смішної ситуації, що ціла наша кооперація не має в банку ані сотика кредиту, що йому заборонено продати нам на кредит навіть помічні навози. Не на одній моїй кооперативній нараді, де було і по кілька тисяч слухачів, я з розмислом запитував, чи є між присутніми хоч один чоловік, що протягом останніх 10 літ одержав з „Банку Рольного“ який-небудь кредит. Поза кількома членами дуже рідких у нас кас Стефчика, ніколи не було на таких зборах ні одного довжника „Банку Рольного“. Така його кредитова політика у відношенні до нашого селянства. Українська кредитова кооперація, здана виключно на свої власні сили, на дрібні масові ощадности своїх членів, ще не може заспокоїти всіх потреб населення. І тому, як перед війною, поширилась у нас дуже сильно лихва на селі. Знаю приклади з останніх місяців, що наші селяни платять від позичок місячно 7 до 8 проц.! Це у нас звичайне правило. Такий кредит, очевидно, руйнує довжника, але життєві умовини на селі такі тяжкі, що селянин нераз почуває себе щасливим, коли одержить кредит навіть на таких страшних умовинах. Застановіться, панове, що мусить думати український селянин, коли чує, що дружня нам польська рільнича кооперація одержала тепер з огляду на тяжкі часи 14 міліонів зол. беззворотної субвенції, коли його рідна українська кооперація не може добитися навіть найздоровішого кредиту в державних банках!

Село користується всяким, навіть лихварським кредитом, бо в часі загальної крізи, не тільки рільничої крізи, всі вірителі стараються стягнути з задовженого села свої борги. До неуступчивих вірителів належить передовсім сама держава. Коли мужик не заплатив податку, то це певний знак, що він його не міг заплатити. Не зважаючи на всю сучасну траґедію села, скарбові уряди переводять саме тепер безмилосердно масові екзекуції на ці залеглости. Продажю збіжа селянин тепер не може рятуватися. Звичайно вже його не має. А колиб і мав, то 100 кґ. жита коштує у нас не 17 зол., як деінде, тільки 10—12 зол. Сотнар пшениці 15—18 зол. Селянське збіжа — це не експортовий товар. Для нього найважніший внутрішній ринок. Військо і державна збіжева резерва не набувають збіжа безпосередньо від нашого продуцента і його кооперації. Млини не мають грошей. Знаю великі млини в наших околицях, що зовсім збанкротували. Загально купці спекулюють на дальшу знижку цін. Щоби заплатити податок та купити що найконечніше, селянин продає нині своє збіже за всяку ціну і завсіди нижче коштів продукції, навіть коли зовсім не вкалькульовувати в цю ціну праці селянина і його родини. Скарбові уряди та інші вірителі, як це я вже завважив, приневолюють до цього наших селян усією силою. Знаю такі випадки, напр. у підгаєцькім повіті, що селянинові злїцитовано морґ прекрасного поля за 400 зол., бо не міг заплатити 220 зол. довгу. Щоби до таких ліцитацій не допустити, щоби хочби ще якийсь час удержатися на поверхні життя селянин продає все, що може, за яку будь ціну.

Коли вже мова про катастрофальні ціни збіжа, то і при цій нагоді пригадую п. міністрові, щоби напевні унеможливлено відповідною митною політикою масовий ввіз рижу. Його дуже добре можуть заступити наші крупи. Інтерес держави в лущарнях рижу мусить уступити перед важнішим інтересом селян, продуцентів збіжа.

Недавно розійшлася у Львові вістка, що спроваджено з Італії 70 ваґонів конюшини. Думаю, що для нашого підсоння ця конюш. зовсім невідповідна. Не знаю, чи та конюшина справді прийшла до нас, але сама вістка про цей крайно нерозумний ввіз викликує знижку цін на добру

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 12. ЛЮТОГО 1931.

ГАЛАКТІОН ЧІПКА.

У ВИРІ КАРНАВАЛІВ.

II.

Сьогоднішні балі зовсім не подібні до передвоєнних. Неподібні публикою, музикою, танцями і настроєм. Колись саля „Народного Дому“ поміщувала не тільки львовян, але й усіх гостей з Галичини і Володимирії. А ще якби їх усіх трохи стиснув, то влізлись би і всі свідомі українці зза Збруча. Після війни „Народній Дім“ у Львові за малий на самих львовян. Треба трьох саль (разом з ґеніяльною салею Лисенка), щоби сяктак пригорнути всіх поклонників Терпсихори і Бакха. Провінція рідко коли показується на львівських балях, і то тільки одинцем чи в двійку. Переконалася, що в своїм закамарку можна далеко краще бавитись, а головно — богато дешевше. Не ті тепер часи, щоб можна було позволити собі на їзду до Львова „з родиною“. Колись два кірці пшениці і якесь там теля вистарчали на один солідний баль. Нині треба продати хіба цілу стирту і весь молодник.

А з танцями!... Вчилася доня минулого року наймодніших танців, а поїде цього року — клята. Ні одного кроку не знає. Бостон, танґо, фокстрот чи інший фокстерієр так швидко змінюються, що годі їх здогонити. Майже що місяця змінюються, а майже щороку котрийсь умирає. Радіють з цього одні маестри танцю, бо хто раз почав учитися, того хіба параліч вихопить з обіймів танкового мистецтва. Прихильник танцю не може ні на хвилю перервати науки, бо при першім карнаваловім іспиті соромно перепаде.

Повоєнна музика теж не така сама. Колись звуки вальса чи іншого танку заохочували, підбадьорювали, розманіжували або вколисували. Тепер музика штовхає, б'є, кусає, викручує вдан, розтягає на колесі, маґлює, аж кровавий піт з людей капає. Мурин, який замість губки уживає зґребла, потребував і відповідного середника для душі. Щойно така музика могла полонити його чорне серце і розбудити мрії. Білий його брат перейняв цю музику з інших причин. Ніяким іншим способом не міг спонукати свої прислаблі ноги до живішого темпа. Тим треба собі пояснити факт, що джес-бенди найбільше подобаються старим кавалєрам. Молодь пішла тільки їхнім слідом з огляду на великий дар наслідування.

Лишається ще обговорити настрій і добре, що він знайшовся на останку, бо є що про нього говорити.

Колишнього настрою на балі з нинішним настроєм порівнювати ніяк не можна, хоч і тоді і тепер є настрій. Колись був сердечний, веселий і свобідний — нині є напушений, нудний і штучний. Збереться кількасот чужих людей в одній салі і остають собі чужими до кінця забави. Нинішні танці не лучать їх у більші гурти, а навпаки розсівають на пари, щонайвище на маленькі гуртки. Ці власне пари і ці гуртки забивають настрій балю. Член одного гуртка рідко коли затанцює з членицею другого і навпаки. Щоби хлопець ішов просити до танцю якусь незнайому, це нині така рідкість, як викуплений вексель, чи відданий довг. Хіба, що ця незнайома це якась сходяча зірка і вповні заслугує на те, щоби її втягнути до свого гуртка. Панночки з гуртка бавляться тільки тоді добре, як на балі є присутній цілий гурток. Горе такій „гуртчині“, коли вибереться на забаву сама. Недавно бачив я кілька таких необережних, щоу вім петрушкували

Дорогі і розкішні запрошення записані від гори до долини іменами, а на горі великими буквами: Почесний Комітет. Кажуть бувальці, що без того комітету не вдавсяб жаден баль, бо дефіцит затьмарив би найкращі світляні ефекти. Але чи балевий настрій зискує від великої кількости почесних комітетових?! Колись на запрошеннях було багато фактичних комітетових, а почесних менше, нині почесних багато, а фактичних треба шукати зі свічкою по салі. Колись забавовий комітет був на те, щоби піддержувати забаву, вважати, щоби всі бавилися, нині почесний комітет має одно завдання: підрятувати фінанси балевої імпрези.

Оглядаючи одно запрошення зітхали мої товариші:

— Ех, брате, якби то добре було знайти стільки людей до почесного комітету для видання якоїсь доброї збірки поезій... Який друк! Що за папір!

Справді. Можеб так спробувати з почесним комітетом при виданні гарних літературних річей?! Напевно почесний комітет мав би більше вдоволення.

Але вернім на балеву салю.

Музика рипить, пари подриґують, одним словом забава в повному розгарі. Попід стінами сидять незапрошені до танцю панночки, при дверях і коло стовпів (коли це в Нар. Домі) десятки молодих людей.

— Чому ви, панове, не йдете танцювати?

Кривлять уста і здвигають раменами. Дехто щиріший признається:

— Моя симпатія танцює тепер, не маю з ким.

А вже до найбільшого шику належить — мати девятнацять літ і засісти на вечерниках до... бріджа. Бачив я раз таку чудасію. Всі бріджісти мали до купи мало що понад 30 літ, а

краєву конюшину. (Голоси на лавах ББ: Ввозиться конюшину, бо в краю її замало. Ціна на конюшину дуже висока.). Коли вже треба би ввести конюшину, то хіба не італійську.

Сто разів гіршою справою від катастрофальних цін за збіже є наглий упадок цін за худобу і свині. Ціни за худобу впали у нас так, що корову вже можна набути за кільканадцять долярів. За кільограм живої ваги безрог дістає тепер наш селянин 50—60 сотиків. Безроги, худоба і дріб — це основа селянського господарства. Все це тепер заломилося. При вище поданих цінах худоби і безрог їх продукція не може виплачуватися. В останнім часі впала ціна за масло і така сама небезпека грозить покладкам. Мясо дробу всюди за безцін. Організація збуту хліборобських продуктів — це тепер найважніша справа. Хліборобська кооперація — єдиний рятунок села в цім страшнім часі. Держава зробила дотепер усе, щоби стати на перешкоді розвиткові української хліборобської кооперації. Докладніше говорив я про це на бюджетовій комісії. (Було широко зреферовуване недавно в „Ділі". — Ред.).

Ще кілька слів бажав би я сказати про селянські податки. Передучора читав я проєкт зміни податкової системи. На жаль, і в цій проєктованій зміні не тільки не зменшують селянських податків, але й не змінюють і дотеперішніх постанов про страшні відсотки за проволоку та про екзекуційні кошти. Податковими знижками держава не думає помогти селянству. Навпаки, промисловий податок стягають від кожного найменшого сільського ремісника і всіх способів уживають, щоби селянській хаті відмовити характеру рільничої хати і стягнути з неї окремий домовий податок. Коли селянин, маючи в році стільки вільних днів, ще робить собі у своїм домі полотно, чи займається іншим домашнім ремеслом, то зараз мусить платити за це новий податок. Ніхто не звертає уваги на умовини сільського життя. Кожний урядовець думає тільки про державний скарб. В останніх днях держава наложила на село нові податки: дорожчі сірники та безплатні помешкання для учителів.

Те саме в Касах Хорих і в ПДУВ. Коли селянин будує у нас хату і при ліпленні глини помагає йому двох-трьох сусідів, то урядовець Каси Хорих не занедбає покарати їх і стягнути оплату Каси Хорих, як від робітників. Знаю випадок з долинського повіту: селянин перебрав від Повітового Виділу обовязок вичистити рови при гостинці у своїй громаді і при цім помагали йому інші, бідніші селяни. Каса Хорих наложила на них усіх селян такі оплати, що карою стала для них ціла ота праця. Були би щасливіші, колиб ніколи були не шукали цього заробітку.

Дотеперішня допомога уряду дрібному рільникові як продуцентові напр. при експорті свиней та беконів чи масла не дала бажаного успіху. Тому уряд кинув тепер гасло знижки цін на промислові товари. Справді ріжниця цін між товарами фабричними і цінами на рільничі продукти є тепер знову величезна. В 1927-28 р. селянин набував плуг за 99 кг. жита. В березні 1930 р. мусів дати за нього 277 кг. жита. В 1927-28 р. діставав селянин 100 кг. вугля за 15. кг. жита. В березні 1930 р. за 50 кг. жита. Перед двома роками 10 кг. суперфосфату набувалося за 20 кг. жита, в березні 1930 р. за 53 кг. жита. Те саме з чобіттьми та іншими товарами.

Якби фабричні товари справді подешевіли, то це булаб напевно полекша для села, одначе я дуже боюся, що й це гасло пролунає даремно. Скартелізований промисл у польських умовинах не багато може опустити, коли держава не хоче чи не може поменшити йому податків і не може дати дешевого кредиту. Ще менше охоти в цьому промислі до знижки цін за свої товари. Торговля, особливо деталічна, також находиться у великій скруті. Тому, здається мені, що і з цього принадного гасла не буде великого хісна для села.

Таким чином все складається на те, що селянська кріза особливо на українському селі дійшла до катастрофи та що на ближчу кращу будуччину покищо нема ніякої надії. Все це родить велику небезпеку. Велика і невгаваюча заверюха в Китаю має своє джерело в тамошній рільничій крізі. Знищення господарської рівноваги в гіндуськім селі наслідком появи промислової европейської продукції викликало в Індії великий суспільно-політичний рух. Які наслідки може потягнути за собою руїна українського села в Польщі, покищо годі передбачити. На всякий випадок усі відповідальні чинники вже нині мусять над цим поважно застановитися. Звернути на це увагу сойму я вважав своїм обовязком.

Адміністративно-териториярльні експерименти в У. С. Р. Р.

Після ліквідації округ — скасування 119 районів.

Ще 2. вересня 1930 р. появився декрет Всеукраїнського Центрального Комітету і Ради Народніх Комісарів УСРР „Про ліквідацію округ та перехід на двоступневу систему управління", яким комуністи скасували всі нимиж у адміністративно-територіяльний поділ введені округа. Округи прийшли по розформуванні ґуберній. Тепер по зліквідуванні округ прийшла черга на зменшення числа районів. Постановою Всеукраїнського Центр. Вик. Комітету і Ради Народн. Комісарів УСРР з дня 3. лютого 1931 р. скасовано там 119 районів і приділено їх до сумежних адміністративно-територіяльних одиниць.

Коли на Україні ще існували округи, було там 687 районів. В часі ліквідації округ розформували з наказу Москви 85 районів. А тепер касують 119. Таким чином остає в Рад. Україні 483 райони, тобто 483 адміністративно-територіяльні одиниці другого ступня (адміністративно- територіяльними одиницями першого ступня є сільські ради). Крім того є в УСРР ще 19 міських рад, що творять самі про себе окремі адміністр.-територіяльні одиниці та підлягають безпосередньо центрові. До цього поділу не вчислені райони т. зв. автономної молдавської республики, викроєної на території УСРР.

Чому скасували ті райони? Харківський комуністичний офіціоз „Комуніст" пише: тому, що вони були „економічно малосильними". Господарська політика вимагала того, щоби „зміцнити район як центр колгоспного будівництва, відповідними кадрами". По скасуванні 119 районів буде припадати на кожний оставший район (а їх остало 483) пересічно по 63.000 людей та по 30 сільських рад.

Отже мотиви політично-господарської натури промовляли за тим, щоби провести таку реформу. Чи наслідком цієї реформи направду кожний з оставших районів „зміцниться як центр колгоспного будівництва" — не знати. Це покаже щойно практика. Всі дотеперішні адміністративно-територіяльні поділи України більшовиками були експериментами, які в практиці навіть виключно з більшовицького становища себе не оправдали. Обговорювану реформу треба теж вважати тільки коротко-тріваючим експериментом, а що прийде по нім не знати. Не виключене, що комуністи вернуть ще до губерній. Бож не треба забувати, що вся Рад. Україна і тепер творить супроти Москви в адміністративно-територіяльному розумінні одну велику ґубернію, яку можна назвати харківською. Колиж Москва визнає за доцільне створити на її місце дві або три менші губернії, — то це станеться, пройде легко і без спротиву під покришкою політично-господарських потреб Рад. Союзу.

грали з мінами старих радників магістрату. На салі молодий дансер ішов на вагу золота, а вони консервували свої ноги при бріджу.

Ріжні на те зложилися причини: танець не є для них нічим притягаючим. Адже танцюють щодня цілий рік на дансінґах. Друге: не було їхньої пачки, а з чужими танцювати?.. Смішна історія!

Я не Петроній і в справах доброго тону можу помилятися: хто знає, може воно тепер так має бути..

Загалом богато дечого мені тепер неясно. Спосіб поведення, вислови, жарти, все це зміняється, так само як обставини і люди. Колиб я нині мав двацять літ і хотів подобатися, то не знаю, чи потрафив би. Адже не вмів би навіть провадити стилевої розмови. Чую нераз балачку молодих людей, половина слів для мене чужих.. „Кливо", „шац", „кляса", „морово", „бичий хлоп", „лепши гость" — все це новітні набутки, які збогатили нашу сальонову конверзацію. Запутався б чоловік у тім і змарнував би парубоцьку каріеру від першого разу.

Дотепи теж дуже змінилися. Т. зв. „двозначники" перейшлися, а зате модні по більшій части „однозначники". Чув я одного конференсієра на однім чайнім вечорі і маю досить. Того, що він проголошував з естради до зібраного громадянства, я не можу не тільки написати, але й нікому переповісти.

Вірю, що цього роду дотепи не є власністю цілої нашої молоді. Але ці дотепи часто подобаються і тому можуть знайти ще богато поклонників. Дай їм Боже (дотепам!), щоби довго шукали, а врешті знеохочені, нехай собі йдуть на чуже село. Українці — відомі з гумору, можуть легко знайти собі інший спосіб розвеселювання товариства.

—o—

З „українiки" в французькім місячнику.

Невтомний дослідник нашого минулого в чужинних архівах І. Борщак, що від якогось часу щораз частіше поміщує ріжні статті та наукові розвідки в французьких журналах, дав за останній час у місячнику „Лє Монд Сляв" (офіціозний орґан франц. славістів) нові дві праці.

Перша про В. Копітара.

Нема славіста, що не знав би імени Вартоломея Копітара, ґеніяльного словенця, що низкою своїх праць став одним з головних основників наукової славістики. Вплив Копітара свого часу був великий між першими українськими фільольоґами Галичини. Копітар був одним із основників колегії в Римі для галицько-українських священиків. Ілько Борщак віднайшов в Паризькій Національній Бібліотеці невиданий рукописний катальоґ бібліотеки Копітара в 1842 р., себто з доби на два роки перед його смертю. У зшитку 3-ім ІІІ-го тому „Лє Монд Сляв" присвятив він статтю цьому катальоґові, повний текст якого має появитися пізніше. Автор наводить текстуально Копітарову клясифікацію славянських мов і літератур, подаючи поруч кожної кількість книг його бібліотеки. Цікаво, що російських і укр. книжок було там 157. „Руссіка і рутеніка" називає Копітар цей відділ. Поміж українськими книжками знаходимо граматику Павловського (1818), Левицького (Перемишль 1834), Словники Беринди (1627), Левицького (1830), твори Теофана Прокоповича, Збірник українських пісень Цертелева (1819) та інші.

У т. IV-ім „Лє Монд Сляв" (зшиток 1-ий) почав наш історик друкувати широко закроєну студію п. з. „Український національний рух XIX. віку".

Автор оповідає про кінець української автономії в Росії, про те, як західно-українські землі переходять під панування Відня, про „Енеїду" Котляревського, про Наполеона й Україну (тут подані невидані документи), про Економічний розвиток України, про Полтаву як новий центр українства, про Масонство на на Україні, про антиросійську опозицію, про Декабристів, про Історію Руссов (широкі цитати), про Студії над народньою поезією, про Український гурток у Харкові.

Вже з цієї першої частини видко, що маємо першу на Заході докладну наукову розвідку про український рух у XIX-му віці.

—o—

Студентські справи.

Українська Студ. Спілка у Брні, ЧСР.

При кінці шк. р. 1929/30. Українська Студ. Спілка, філія в Брні, на Моравії в ЧСР, опинилася в прикрому положенні самоліквідації. Тимсамим наше студентсво на будуче малоб лишитися незорганізованим в цьому великому та важному для нас університет. центрі. Сама ліквідація мала за причину лише недостачу членів, яких число зімаліло до кількох. Членами цеї організації були головно старші студенти-емігранти, які, покінчивши високі школи в Брні, порозїздилися по провінціональних містах Чехії, де посвячувалися праці, яка давала їм змогу якої-такої еґзистенції.

Але в цьому прикрому положенні справа взяла інший, кращий оборот. А саме в тому часі було в Брні вже кількох молодих студентів з краю, які, завязавши ініціятивний гурток, постановили на місце зліквідованої організації завязати якусь нову, щоб лише не лишитися без організації. І тільки незломна воля цього ініціятивного гуртка довела до того, що студенти перебирають небавком усе майно старої організації та завязують нову: Українську Студентську

Спілку зі статутом старої Спілки. Після цього ту молоду студентську організацію затвердив чеський адміністраційний уряд, як організацію українських студентів, які студіюють у поодиноких високих школах у Брні.

Ця новозавязана Українська Студентська Спілка, маючи біля 20 членів, приступила до вибору нової (а краще першої) Управи на перших Загальних Зборах дня 6. VI. 1930 р. У склад цеї Управи увійшли: голова: Ол. Хмельовський, студ. техн., секретар: А. Іванчук, студ. ветер., скарбник: Ів. Проскурницький, студ. техн., бібліотекар: Р. Бурда, студ. техн.

В цьому складі Управа залишилася до дня 3. XII. 1930. В тому дні у своїй власній домівці Українська Студ. Спілка скликала Загальні Збори і вибрала нову Управу в такому складі: голова: Олександер Хмельовський, студ. техн., заст. голови: Михайло Дутко, студ. агрономії, секретар: Мирослав Пагута, студ. мед., скарбник: Мирослав Рущицький, студ. ветер., бібліотекар: Микита Бардак, студ. ветер.

Сьогодні Українська Студ. Спілка має 60 членів та стоїть на твердій основі і майбутнє її зовсім певне. Цього року Українська Студ. Спілка вступила на постійне в члени ЦЕСУС-а (Центральний Союз Українського Студентства) та посередньо через ЦЕСУС-а стає членом міжнародньої організації студентства (СІЕ). Крім цього Спілка має звязок з нашим студентством по інших державах та є в приятельських взаєминах з чужим студентством Европи. Як студ. організація, Українська Студ. Спілка причинилася до того, що наше краєве студентство, не тратячи дорогого часу, почало після того, як йому замкнено вступ до польських високих шкіл, виїзджати на студії за кордон, а головно до ЧСР. Шкільний рік 1930/31. є ясним доказом цього, бо лише завдяки успішній пропаганді Спілки число наших студентів зі всіх держав зросло найбільше в ЧСР., а головно в Брні.

М. П.

ОСТАННІ ВІСТИ

СОЙМ.

Дня 10. лютого на засіданні сойму пос. Здз. Стронський реферував бюджет мін-ства віросповідань і освіти. Бюджет той у видатках виносить 444,605.603 зол. До кінця 1930 р. вибудували в Польщі, без Шлеська, 9.729 шк. кімнат при помочі скарбу 23,000.000 зол.

У дискусії від Українського Клюбу говорив пос. Хруцький. Він торкнувся віросповідних справ українського населення та жалівся, що позиції на віросповідні цілі дуже малі.

Пос. Величкович каже, що українське шкільництво в Польщі у звалищах. Воно не дістає ніякої помочі, а що було за австрійських часів, це знищено. Політика йде по лінії інтересів тих партій, які стараються знищити український нарід. Бесідник домагається окремих шкіл для українців із директорами українцями й інспекторів української національности. Жаліється, що 400.000 українських дітей у шк. віці позбавлених є науки та що зачинено 3 гімназії, наслідком чого потерпіло 1000 учнів.

Мін. Червінський про шкільництво нац. меншин.

У дискусії над бюджетом мін-ства освіти мін. **Червінський** відповідаючи на закиди сказав, що уряд далекий від того, щоби школи вживати для денаціоналізування. Представники нац. меншин повинні повірити, що можна би порозумітися лише на плятформі виховання молоді в активно льояльнім відношенні до польської державности. Пос. Величкович жалівся, що замкнено 3 українські гімназії. Жаль цей звернений під злою адресою. Це не ви, панове, до уряду, а уряд має право до вас мати оправдані претенсії, за той стан умів української молоді, яка приневолює міністерство освіти після вичерпання інших засобів замикати школи. Або бажаєте спокійної культ. праці в межах польської держави, або хочете боротьби. Я прирікаю вам, що протиділатиму вироблюванню в молоді елементу боротьби з польським народом і державою всіми засобами, які мені закон дає в руки.

КОНСТИТУЦІЯ У ПРОЄКТІ ББ.

Дня 10. лютого роздали послам внесення послів ББ. у справі зміни конституції. Проект у новій стилізації має небагато змін. Уст. 2. каже, що джерелом влади в державі є нарід, а нач. правом добро народу. Інші уступи передбачують вибір президента плебісцитом. Право вибору має кожен польський горожанин без ріжниці полу, що скінчив 24 роки. Коли президент помре або уступить заступає його президент ради мін. Президент скликує, відкладає та замикає сойм і сенат, іменує і відкликає президента ради мін. і суддів, рішає важність запротестованих виборів. Перед президентом відповідальна є лише рада мін. і міністри. Президент має право вета, а коли сесія сойму замкнена, має право видавати декрети м. і. у справі змін конституції, виборчої ординації та зменшення або збільшення бюджету, установлення монополю, продажі держ. рухомого майна, затягання держ. позичок, за виїмкою інвест. 3. і 4. розд. говорить про сойм і сенат. Право голосування має горожанин без ріжниці полу, що скінчив 24 р. життя, право бути вибраним, хто скінчив 30 літ життя. Сенат складається із 150 сенаторів (досі 111). Бюджет має бути предложений соймові найпізніше 4 місяці перед новим бюдж. роком.

ОБВИНУВАЧЕНІ ДІЯЧІ ЦЕНТРОЛІВУ ЗРЕКЛИСЯ ОБОРОНИ.

У вівторок 10. лютого почалася наново відложена в суботу розправа проти учасників віча Центролів у Варшаві. Обв. д-р Тиліцька-Будзінська на розправу не прийшла. Судовий лікар ствердив, що вона дуже хора та що 3 тижні не може виходити з хати.

Опісля обв. бувш. пос. Дзенґелевський в своїм імені та в імені бувш. посла Холинського і ред. Синовецького зложив заяву, що тому, що відкинено внесення оборони на виключення віцепрезидента Наймана зі складу трибуналу, вважають дальші свої зусилля безуспішними, беруть назад повновласти, дані оборонцям і просять перевезти їх назад у тюрму, бо не хочуть брати участи у дальшій розправі.

Обв. Шульман у своїм імені і тов. солідаризується зі заявою обв. Дзенґелевського.

Предс. Найман каже, що обвинувачені згідно із законом мусять остати в салі підчас розправи. Прокуратор каже, що коли смерть Корнфельда стала навіть предметом соймової інтерпеляції, то прокуратор мусить боронити суд. Пок. адв. Корнфельд, це дідусь, що залюбки говорив богато. Прокуратор тому казав запротоколувати заяви д-ра Берензона й адв. Рунда, бо йому приказала це зробити його влада.

Тут усі оборонці кидають судову салю. Предсідник далі переслухує свідків. Після переслухання свідків предсідник питається обвинувачених, чи хочуть дати якісь пояснення. Обвинувачені мовчать.

Свідки зізнавали, що поліція била демонстрантів кольбами. Св. Бушинський зізнав, що Пужицький та Мішорек признавалися були йому, що в Алеях стріляли до трамваю.

Мають переслухати ще лише св. Пужицького.

Б. ПОС. ТАРАШКЕВИЧ АРЕШТОВАНИЙ.

„Курер Поранни“ повідомляє, що на стації Тчев арештували бувш. білоруського посла Тарашкевича (помилуваного на осн. амнестії після процесу Громади). Кажуть, буцімто Тарашкевича візвав був комінтерн у Москву, щоби організував на Білорусі диверсійні відділи. Тарашкевича відвезли у Варшаву.

---

†

В пятницю, дня 13. лютого 1931 в год. 9. рано відправиться в церкві св. Юра Служба Божа з панахидою за бл. п.

ОЛЬГУ БАСАРАБ

на яке запрошує приятелів і знайомих Покійної РІДНЯ

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 12. ЛЮТОГО 1931.

З. БИЧ. 5)

Тиждень в Ен Арборі.

Студентський гимн.

А треба вам знати, що університет Мишіґен в Ен Арборі має блакитно-жовтий прапор. Ці чудові краски відразу хапають вас за серце. Ось гимн цього університету, складений Чарльсом М. Ґейлей:

Блакитне й жовте.

Співаймо до барв, що бють сяйвом до віч,
Хай живе Жовтожар і Блакит!
Бо жовті — зірки, що осяюють ніч
І миттять як розпалений щит;
Жовте — колосся дозрі жнив
І місяць жовтіє на празники жнив; Гей!
Гей, слава краскам, що осяюють ніч,
Хай живе Жовтожар і Блакит!
З блакиту є хвилі, що ранок приніс,
Коли вийшов з півсонних опон,
З блакиту є смерк у мережках завіс,
Коли Феб заховався на сон.
Блакитні є квіти, що кажуть нам „вір!“
Блакитна сльоза, що блищить як сафір! —
Слава стяжкам, що мережать світ Гей!
Хай живе Жовтожар і Блакит!

А ось друга пісня:

Мишіґенські пісні.

Поклін нашій школі, що дала нам стяг,
Поклін усім вірним серцям,
Поклін і дівчині з блакитом в очах,
З головкою в золоті, як!... нам!
Пшеничка й дзвіночки це символи злуки
Як зеднані вірно із голосом руки!
Гей!
Поклін нашій школі, що дала нам стяг,
Гурра Жовтожар і Блакит!

І ще дві пісні:

Фред Льотон. — Ерль Б. Мур.
Університет.

Хлопці з Мішіґен ідемо на бій!
Гей, на місця усі враз!
Нині перемоги місто жде від вас!
Рах! Рах! Рах! Рах! Рах!
Мішіґену змаг!

Хор.

Хлопці гей, на грище,
Підійміть свій прапор вище!
Мішіонський 'верситете!*)
Не забудьте, що несете:
Жовтожар і Блакит
Кличемо вам привіт
Для вас,
За вас
'верситете!

ЛЮІС ЕЙБЕЛЬ.

Переможці.

Слава переможцям,
Слава всім героям,
Мішіґенський гей спортовцям,
Слава переможцям,
Слава нашим змагунам
Слава Мішіґену й нам!*)

Привіт! Привіт!

Після співу знов промова. Наперед сцени виступає енергійним кроком сивоволосий найстарший коч, розглядається по салі і в один мент скидає з себе верхній сурдут, засукує рукави сорочки по лікті і гордо глядить вперед себе.

Цей його рух очевидно подобався зібраним, бо на салі крики і сплески. Кількасот голосів кричить: „Всі скидайте сурдути!“ На сцені забіліло від білих сорочок. Кожний кинув свій сурдут на підлогу. Завважуєте, що всі крім одного опережуються шкіряними поясами.

Старий коч є любимцем студентів. Він тут служить у ранзі професора від трицятн літ. Він зробив тутешній університет чемпіоном заходу. Чотири роки з черги Мишіґен не програв ні одної гри футболу.

Він каже: „Завтрішня боротьба буде завзята, найбільша, яку ми досі мали. Хто переможе, не знаю, але знаю, що кожний сповнить свій обовязок, а чемпіонат це буде наша нагорода. Нова золота чаша стане серед сотні в нашім архіві на славу Мишіґену. Не легковажте супротивника, але й не бійтеся його. Памятаєте, цю гру з Міннесотою перед двома роками? Перед грою я був пригноблений, бо боявся, що програмо, але приступило до мене чотирьох наших грачів і сказало: „Не журися! Боротисямемо до упадку!“ Це мене потішило. І вони справді боролися. Всіх чотирьох відвезли до шпиталю підчас гри з поломаними ногами і руками. Але в нашім архіві на памятку перемоги находиться брамка, яку хлопці вирвали з футболевої площі“.

Знову грімкі оплески.

Вам здається, що ви на полі битви, де бореться за рідний край з наїздником і готові дати своє життя за перемогу.

Отсе американський спорт. З таким духом вони йшли до бою на французьких полях. Війна була для них спортом.

І знов грає банда і знов оклики та співи. Так зі дві години.

Ви йдете домів і ждете завтрішнього дня, щасливі, що в вашій кишені білет вступу на футбол, який ваш провідник дістав для вас перед двома місяцями, за три доляри. Сьогодні білету вже не дістанете. Всі вже давно розпродані.

(Продовження буде.)

---

*) Вся ця поема має скорочений заголовок „Верситет“ зам. „Університет“ і така форма вживана в тексті. Переклав М. Рудницький.

НОВИНКИ

— **Телеф. 2-11. Піскова 22. „Власна Хата“.** Фотограф Лев Янушевич.

— **Драм. Гурток III. Держ. Жін. Учит. Семинарії** у Львові відограє дня 12-го лютого ц. р. в салі „Уля“ при вул. Оссолінських ч. 10. сценічну картину на 3 дії **М. Шугаєвського „Різдвяний Дарунок“.** Раннішна вистава в год. 12·30, вечірня в год. 17. Вступ виключно за білетами від 2—0·50 зол.

— **Почтові марки Радянської України?** „Український Філятеліст“ подає за радянською пресою, що народній комісаріят почт і телеграфів У. Р. С. Р. порішив видати окремі почтові марки Радянської України. Вже утворено конкурсовий комітет, до якого запрошено мистців і громадських діячів. Рисунок на цій марці має представляти розцвіт культури і господарства на Україні.

— **Союз українського студентства в Німеччині** з нагоди десятиліття свого істнування улаштовує дня 16. II. ц. р. в домі Гумбольта в Берліні святочний вечір, на якім прочитаються такі реферати: 1) Десять літ українського студентства в Німеччині; 2) Положення українського студентства в ріжних краях; 3) Привіти. Привіти й інші письма посилати на адресу: R. Makuch Berlin, Scharlotenburg 5. Königsweg 55.

— **Злодії перед судом.** Львівський карний суд засудив Станислава Мартинюка на півтора року вязниці, а його наречену на 4 місяці за те, що вони вкрали у фірмі „Андре“ крам вартости 50.000 золотих.

— **Доля морфініста.** Перед кількома днями у Львові арештовано морфініста Михайла Драґана. Тому, що його орґанізм привик надто до морфіни, опинившись в тюрмі без цього наркотика, Драґан дістав напад шалу і по дорозі до лічниці помер.

— **Оплата за запальничку (кресалко).** Появився розпорядок міністерства фінансів, згідно з яким власники запальничок (кресалок) мусять платити за одно кресалко 10 золотих оплати річно. Ці оплати мають заступити приходи держави з сірникового монополю від осіб, які вживають кресалок, а не купують сірників.

— **Мати отруїла дитину і себе.** Марія Жук, жінка постерункового поліції в Станиславові, отруїла дитину, а потім себе. Сталось це з розпуки, що її дитина через недугу очей осліпла.

— **Пропав американець.** До Лодзі приїхав Петро Геренлянд, який доробився в Америці великого майна і бажав відвідати родину й відтак вернути за океан. Він мешкав у готелі. На днях він пропав без сліду разом з більшою сумою долярів. Підозрівають, що його вбили бандити.

— **Листар, що крав доляри.** У хаті листаря Щурека у Львові (На Блоне 28), якого арештували за викрадання грошей з американських листів, заквестіонували 136 штук американських і інших поручених листів. Їх забирав Щурек, бо гадав, що є в них банкноти. В богатьох із тих листів є не зреалізовані долярові чеки, бо Щурек боявся вимінювати їх. Арештований зізнав, що крав листи від липня 1929. р. та що виобрав загалом 600 долярів. Крім того забрали в Щурековій хаті богато кореспонд. карток, рецепісів, листи із взірцями та фляшечку ртути перемішаної зі стріхніною. Щурек приготовив собі її, щоби втруїтися, колиб викрили його надужиття. Щурека передали слідчому судді.

— **Трагічні випадки.** У відливарні заліза Верштайна в Стрию газ із печі, в якій топлять залізо, вбив робітника Андр. Болесту, а Мих. Болесту затруїв. — У каменоломі на Лисій Горі біля Лапшина (пов. Бережани) земля засипала на метер високо робітника Сидора Ілька. Він згинув на місці. — У Тернополі на залізничій станції льокомотива переїхала 23-літн. залізничого робітника Мих. Мазуришина (з Глубічка), як вирубував лід при шляху.

— **Нещасна Новозеляндія.** В ночі з суботи на неділю землетрус на Новій Зеляндії повторився. Цілі прибережні смуги тієї країни усунулись під море, яке залило між іншим цілу пристань в Напірі. Також багато сіл опинилось під морем. На нещастя й один літак, який кілька днів розвозив жертвам землетрусу поживу, упав на землю, при чому згинуло 3 особи. В Напірі добули зпід зруйнованого дому 80-літнього старця, присипаного підчас землетрусу. Він прожив 5 днів під руїнами в кривації і тепер лежить у шпиталі, звідки за пару днів вийде здоров.

— **Заздрісний брат.** В Марселі батько і мати одної родини любили дуже молодшого сина, а старшого 16-літнього сина чомусь недолюблювали та часто докоряли йому, що він не такий здібний і не такий гарний як його молодший брат. Старший брат запалав такою ненавистю до молодшого брата, що застрілив його в ночі і на поліції зізнав, що не міг стерпіти того, що він був у родині легковажений, обтяжений працею, а брат ні.

— **Танцюристка жертвою ледозвалу.** Норвеська танцюристка Белля Сіріс виїхала зі своїм чоловіком майором Мерсіє до Швайцарії на лещетарську прогульку. Коло Адельбодену в кантоні Берн ця танцюристка опинилась під ледозвалом і згинула, а чоловік вийшов з нещастя здоров і цілий.

— **Македонська месть.** В неділю на головній вулиці Софії двох македонських терористів Стоянов і Мілзданов застрілили македонця Йордана Ґуркова. Ґурков був однодумцем Михайлова і заступник організації „Імро“. Терористи вбили його з помсти за вбивство члена табору Протогерова Томалевського. Вбивників арештовано.

— **Давно так не було.** Вашингтонський іміграційний уряд подає, що в грудні 1930 року прибула до Спол. Держав найменша кількість імігрантів від 1845 року. Всіх дозволів на приїзд з країн, де є квота і де нема її, було видано того місяця 5 до 6 тисяч.

— **Сильна зброя.** Які наслідки має для торговлі Англії бойкот англ. фабрикатів, ведений від літа індійськими самостійниками, видно з найновішої статистики текстильного союзу в Бомбаю. Від липня до листопада 1930 р. імпорт англійського сукна до Індії зменшився на 400 міліонів ярдів, а імпорт англійських ниток на 5 міліонів фунтів. Обраховують, що до кінця березня 1931 р. імпорт англійського сукна впаде на 1 міл. ярдів.

З концертової салі.

Вечір чеської народньої пісні.

Серед цьогорічного загального застою нашого і так з правила скупенького концертового руху, концерт Українського Спів. Т-ва „Сурма“ при співучасти „Львівського Бояна“, який відбувся 6. лютого в салі Муз. Т-ва ім. Лисенка у Львові, зацікавив тим разом доволі широкі круги нашого громадянства, яке битком виповнило концертову салю. Притягнула його сюди не тільки устійнена вже популярність згаданого Спів. Т-ва, але також туга за музичними враженнями, викликана небувалою в останніх роках навіть у нас павзою в концертових продукціях. Вкінці вплинуло на це й зацікавлення програмою, на яку зложилися виключно народні пісні чесько-словацького народу.

Програма концерту не мала й не могла мати аспірацій охопити вцілю у рямцях одного вечора все те, що в ділянці чеської народньої хорової творчости осягнено, чи хочаб тільки найвизначніші і найбільш характеристичні зразки з тої музичної ділянки, не входячи уже в те, що колиб ми хотіли дошукуватися того роду опрацювань народньої пісні, які залишив нам прим. Леонтович, то ми не найшлиб їх не то у чехів, але мабуть і в інших славян. Мав я вкінці таке враження, що впорядчики програми мали тут на увазі радше її більш популярний характер, якого виразником були здебільша не тільки самі твори, але й імена композиторів чи аранжерів, у першу чергу Малета, що належить до катеґорії т. зв. „популярних композиторів“. Та програму зложено в тих рямцях доволі вміло і з чуттям смаку.

І так почули ми як першу точку програми у виконанні хору „Сурма“ чотири словацькі пісні: „Сумні часи“ і „Гей лучко“ в опрацюванні Дершака та „Тече вода“ (улюблена пісня през. Масарика) та „Коники карі“ в укладі Б. Чепека. Відтак „Сурма“ виконала Малята „Седляк“ з характерним танковим ритмом „фуріянта“, тогож „Ой не буду“ та Дворжака „Дзвони передзвони“, яка то обробітка, хоча простенька і невишукана, зразу зраджувала руку великого мистця. У другій частині програми виконала „Сурма“ Й. Інджіха: „Сім літ“ з характеристичною перегривкою-міжгривкою та догривкою, що імітують сільських музикантів, та одну з найбільш популярних (нині вже дещо звульґаризованих) пісень „Дівка синьоока“ в управі Малята; вкінці тогож автора „Вінок чеських народніх пісень“, що зачинається дещо контрастово до більш гомофонічно-гармонічної фактури майже всіх попередніх опрацювань черговим впровадженням теми поодинокими голосами в роді „фугата“. Кінцева пісонька того вінка у скорому двочетвертовому такті нагадувала нам доволі коломийкові ритми.

Виступ „Сурми“ треба уважати під кожним оглядом вельми удачним. Я не чув того хору майже два роки і мушу з радістю ствердити, що „Сурма“ в теперішній стадії стоїть на кріпких, певних підвалинах, здобутих послідовною працею не тільки мистецькою, але в першу чергу орґанізаційною, яка є передумовиною мистецького розвою та його поглиблення. І тут слід зазначити, що того роду дисципліна, на яку здобулася „Сурма“ і якої вона послідовно придержується, витворює умовини праці, які при всій важкости теперішньої ситуації дають такі гарні висліди. Тут наглядно проявився не тільки вплив діяльности диріґента на хор, але й навпаки: вплив добре зорганізованого хору на диріґента. Признаюся отверто, що я диріґента п. І Охримовича від його останнього (в моїй памяти) виступу з хором „Бандуриста“ перед двома роками майже не пізнав — і не уявляю собі, чи на котрімнебудь з інших хорів міг він був так значно виробитися. Прецизність виконання, ритмічна гнучкість у звязку із відповідним розложенням динамічних ефектів, старанна дикція цікували кожну з виконаних „Сурмою“ пісень. І хоча програма не висувала якихсь глибших чи складніших інтерпретаційних проблем, то все таки виконавці мали до поборення не одну з технічних труднощів, звязаних хоч би з „типово інструментальною фактурою“ опрацювань значної части пісень. Кожну точку „Сурми“ цікувало не тільки старанне опрацювання, але й повне опанування даної пісні. Дрібні недотягнення треба класти на карб деякої перевтоми останніми пробами, а також звукової переваги басів над тенорами, яку слід би усунути. Загальну увагу звернув на себе гарним та соковитим голосовим матеріялом соліст В. Стецура. Спів. Т-во „Сурма“, диріґент та управа заслужили собі на щире та вповні оправдане признання.

Коли того в тій самій мірі не можу сказати про виступ „Львівського Бояна“, то тут вина зовсім не по стороні диріґента п. Іл. Гриневецького, який уже нераз дав безперечні докази диріґентського хисту та музичних кваліфікацій з веденні хору. Тут виявилися ще раз наслідки обставин, серед яких ведеться праця в „Бояні“. Не поможе тут багато і найкращий диріґент, коли не зміниться бодай вчасти система праці. Коли в „Сурмі“ не допускається до виступу нераз дуже цінні голосово сили, оскільки вони не брали точно й систематично участи у пробах, і в імя дисципліни й послідовности не робиться ніяких виімків, то можнаб те саме перевести бодай у 50 відсотках у „Львівському Бояні“. Коли „Сурма“ перемогла „Бояна“, то в першу чергу дисципліною й орґанізацією.

Вище сказаним не маю наміру обезцінювати останнього виступу „Львівського Бояна“ і не можу відмовити йому неоспоримих заслуг у загальному мистецькому білянсі концерту. Навпаки, обі точки „Львівського Бояна“: і перша: Кошицького „Ой у полі“ (особливож ця) та Буллі: „Не приходь до мене“ (в дещо за повільному темпі), і друга: Малята „Вінок із чеських народніх пісень“, мали багато гарних та настроєвих моментів. Мені здається навіть, що диріґент п. Іл. Гриневецький дещо надмірно перечулюється подрібною красою поодиноких місць та вживаючись і вглиблюючись у них, тратить інколи з очей пропорціональність темпа, що може легко порушити взаїмовідношення поодиноких складових частин твору до цілости. Таке враження мав я прим. при надмірнім звільнюванні закінчення першої пісні з Малятового „Вінка“ при словах „хоїм там“ (ooid'me tam) через що „мозаїковатість“ темп, і так уже звязана з формою „вінків“, ще тільки степенувалася. Та ще раз зазначую, що виступ „Львівського Бояна“, на якім слідно було совісну й поглиблену працю диріґента, контрастово та гармонійно доповнював безперечно дуже гарне враження з концерту як цілости.

Концерт попередили вступні уваги Л. Сича, в яких він представив у загальних рисах характеристику чеських народніх пісень та авторів опрацювань, передав короткий зміст пісень та зазначив, що концерт той є дальшим звеном у ланцюху продукцій, зокрема із чеської музики, якого метою є бодай частинно познайомити наше музикальне громадянство з музичною творчістю чеського народу, яка між славянами здобула собі одно з перших місць, а серед народів світа незвичайно почесне місце. (Дотепер відбувся у нас святочний вечір у століття уродин Б. Сметани, вечір із творів В. Новака та Й. Сука, а принагідно виконувано теж твори А. Дворжака.

На закінчення моїх заміток уважаю своїм обовязком звернути увагу і на значні заслуги в улаштуванні того концерту п. Зенона Попеля, тимбільше, що праця його скрилася, так сказатиб, у „підземелля“, недоступні для ока публики. Його заслугою були не тільки вірні переклади частини текстів та поміч у вложенні програми, але й зладження нотного матеріялу. Все те заслуговує на признання тимбільше, що є воно виливом тихої та безкорисної, а при тому фанатичної любови і привязання до рідної співочої культури саме у хвилях для неї важких.

На концерті був присутній консуль чеськословацької республики, а після першої частини подано диріґентові п. Охримовичеві гарний лавровий вінок із лентами в національних чеських барвах (мабуть від чеського студентства).

Концерт цей варто би повторити бодай у формі популярного музичного ранку для молоді й робітництва.

Василь Барвінський.

З судової салі.

Епільоґ розвязання української ґімназії в Тернополі.

В днях 7. і 8. лютого ц. р. відбулася перед трибуналом суду присяглих у Тернополі розправа проти трьох 18-літніх учнів української державної ґімназії в Тернополі, а саме: 1) Василя Сосновського, уч. V. кл., 2) Василя Солонинки, уч. VII. кл. і 3) Богдана Мельника, уч. VII. кл. — всіх селянських хлопців, замешкалих в Курівцях, пов. Тернопіль, обвинувачених за те, що дня 16. вересня м. р. підпалили в Курівцях три стирти збіжжа, вартости 16.750 зол., на шкоду дідича Віктора Юристовського. Крім того прокуратура обвинувачувала самого Сосновського за підпал одної стирти збіжжа в Курівцях дня 1. вересня м. р. на шкоду того самого дідича.

Обвинувачених арештувала державна поліція дня 18. вересня м. р. і переслухувала їх на постерунку в Глубічку Великім, де побоями — що на розправі доказано заприсяженими зізнаннями численних свідків — вимусила від них признання, що вони доконали підпалів. Це стало найголовнішою і безпосередньою причиною розвязання української державної ґімназії в Тернополі дня 25. вересня м. р. Мовляв, ґімназія виховує підпалячів, котрі самі призналися до підпалів і яким вину доказали.

В дійсности обвинувачені були зовсім невинні і до підпалів цілком непричасні, що понад всякий сумнів виказала головна розправа і судді присяглі — самі селяни, у більшости польські кольоністи — заперечили їх вину, а трибунал проголосив увільняючий вирок і негайно випустив хлопців на волю. Боронили адв.: д-р Вол. Старосольський зі Львова, пос. д-р Степан Баран і пос. д-р Дмитро Ладика. Дуже ярко і пластично оборонець д-р Ст. Баран представив у своїй промові поступування поодиноких органів поліції на основі доказового матеріялу, що вповні нагадує процес у Варшаві за вбивство варшавського банкира Центнершвера зперед кількох тижнів. Точне звідомлення з цього незвичайного процесу подамо на днях. Цікаво, які висновки зробить з процесу державна політична адміністрація і шкільна влада і чи приверне до життя ґімназію, котру замкнула з причини вище наведених підпалів.

Справа вбивства Олени з Загайкевичів Богданової.

З дальшого ходу розправи проти Константина Богдана виявилось, що він працюючи як книговодчик у фірмі „Арма“ заробляв 700 зол. місячно, та всеж мав можливість утримувати любовницю танцюристку, якій купив автомобіль і футро. Все це ділось тоді, як його жінка лежала хора на чахотку. Підсудний далі твердить, що жінка застрілила сама себе в хвилині, коли докоряючи йому за любовницю, крикнула: „Вибирай мене, або її“. Револьвер взяв підсудний до Закопаного для власної оборони, а не щоби вбити жінку. Підсудний признав, що його непорозуміння з жінкою мали і політичне тло, бо він українець, а її родина польська. Другого дня процесу переслухано 2-ох свідків, після чого розправу відложено тому, що дальші свідки не явились на процесі.

—o—

СПОРТ

Краеві лещетарські змагання.

Карпатський Лещетарський Клюб повідомляє, що краеві лещетарські змагання відбудуться в **неділю 15. лютого ц. р.** (а не 15. березня, як це помилково оголошено у нас вчора). Змагання відбудуться на Погулянці коло ресторану. Початок: год. 9.30 передпол. — Мандрівну нагороду (дар п-і Іванни Левицької), призначену для мущин (біг 18 км.) і такуж нагороду (дар „Маслосоюзу“), призначену для пань (біг на 4 км.), можна оглядати за виставою крамниці „Нар. Мистецтва“ при вул. Костюшка ч. 1.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 11. лютого, година 7·30 веч. „Фіялка з Монмарт“.
Четвер, 12. лютого, година 7·30 веч. „Пташник з Тиролю“.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Середа, 11. лютого, година 7·30 веч. „Доротея Анґерман“.
Четвер, 12. лютого, година 7·30 веч. „Людина з текою“.

Малий Міський Театр:

Середа, 11. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліна“.
Четвер, 12. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліна“.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Вітер від моря“ (Ст. Жеромського).

КОЛЬОСЕЙ: „Ковбой та княжна“. „Чорт“.

ЛЕВ: Звукова фільма: „В путах брехні“ (Янінґс).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Монте Карльо“.

ОАЗА: Звукова фільма: „Парада Парамавнту“ (Моріс Шевальє).

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Подружа у трійку“.

ПАН: „Фараонова жінка“ (Янінґс).

ПАСАЖ: „Королівський їздець“ (Кен Мейнард). „Магдалина“.

ПРОМІНЬ: „Христина“.

ФАТАМОРҐАНА: „Білий капітан“. „Серце вуличниці“.

ХИМЕРА: „Князь студент“ (Рамон Новаро).

СТИЛЕВЕ: „Останній приказ поручника Ности“. „Найпарадніша парада“ (Слім).

УТІХА: „Республика піратів“.

Програма радіо.

Середа 11. II. 1931.

Варшава (1411,7) 16·15 Програма для дітей. **Гельсінґфорс** (221,4) 18·40 Хор (мадярські пісні). **Льондон** (356,3) 17·30 Концерт. **Берлін** (419) 18·00 Французька музика. **Рим** (441,2) 12·45 Музика. **Прага** (486,2) 20·00 Трансмісія з Будапешту. **Відень** (516,3) 15·25 Капеля Сільвінґа. **Будапешт** (550,5) 12·05 Російська музика. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт.

Четвер 12. II. 1931.

Варшава (1411,7) 12·35 Шкільний концерт. **Гельсінґфорс** (221.4) 19·00 Концерт. **Берлін** (419) 19·35 Капеля Кауфмана. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт солістів. **Прага** (486,2) 18·30 Радіоорхестра. **Відень** (516,3) 20·05 „Терезина“ Штравса“. **Будапешт** (550,5) 17·40 Легка музика. **Харків** (937.5) 15·00 **Париж** (1724,1) 21·45 Концерт солістів.

Пятниця, 13. II. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Концерт. **Гельсінґфорс** (221,4) 18·45 Спів Екберта. **Берлін** (419) 19·30 Вечір Ваґнера. **Рим** (441,2) 12·45 Легка музика. **Прага** (486,2) 19·20 Шведська музика. **Відень** (516,3) 15·25 Капеля Гавпта. **Будапешт** (550,5) 18·40 Циганська орхестра. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт для дітей. **Париж** (1724,1) 21·45 Радіоконцерт.

Присилайте передплату!

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Середа 11. II. 1931.

11·58 Сигнал з астрономічної обсерваторії в Варшаві. 15·00 Трансмісія з Варшави. 16·15 Квадранс для дітей. 17·15 Трансмісія з Вильна. 20·00 Трансмісія з Будапешту (Лішт і солісти). 21·50 Мадярські пісні (з Варшави). 22·55 Тонова фільма „Монтекарльо“.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооп. Український Театр у Львові. Український Театр І. Тобілевичя в Станиславові.

Бережани:
11. II. „Жінка, яка забила“.
12. II. „Ревія“.
13. II. „Меді“.
14. II. „Пірвання Сабінок“.
15. II. „Маруся Богуславка“.

Хор „Дрогобицький Боян“ улаштовує в Стрию, **дня 19. II. 1931 р. — Великий концерт української пісні.** 1454 2—5

В справі одної Панахиди. Подається до загального відома, що цього року не відбудеться панахида за душу бл. п. Ольги Басарабової тому, що на неї не отримано дозволу від Митрополичого Ординаріяту. — **Українське Жіноцтво.**

Подяка. Головна Управа Т-ва „Українська Рідна Школа в Ч. С. Р.“ висловлює цим свою щиру подяку всім тим особам та інституціям, що в минулому 1930-му році причинилися своєю жертвенністю до зросту книгозбірні Т-ва, метою якої є поліпшити освіту та піднести розвиток української шкільної молоді в Ч. С. Р. Особливу подяку складаємо хвальному Т-ву „Просвіта“ у Львові, що так радо відгукнулося на наш заклик, заславши нам жертву у вигляді 32 назв своїх видань. Сподіваємося, що цей перший приклад уважливого відношення краевої інституції до національно-культурних потреб еміґрації знайде собі належне наслідування і що краеві видавництва, редакції часописів та культурно-освітні установи в тій або іншій мірі відгукнуться на наше прохання й жертвами чи то своїх власних видань чи то будь-якої іншої літератури підтримають започатковану нами культурну акцію. Всі жертви прохаємо ласкаво висилати до книгозбірні Т-ва на адресу: **Головна Управа Т-ва „Українська Рідна Школа в Чехословаччині“.**

Т-во „Ремісничa і Промисл. Бурса“ у Львові і „Секція опіки рем. молодю“ при Т-ві „Зоря“, улаштували Святий Вечір для вбогої рем. молоді в бурсі при вул. Пасечній 2. — Датками причинилися такі добродії: в харчах: Народня Торговля, Маслосоюз, Пянка Теодор, П. Дружбяк, в грошах: ВП. П. Онисько 2 зол., Берак 2 зол., Гресяк 2 зол., Стефанович 2 зол., Томчак 2 зол., Говикович 1 зол., о. мітрат Базюк 5 зол., Нар. Гостинниця 20 зол., Земельний Банк 20 зол., Рев. Союз 5 зол., Ресторан „Говерля“ 2 зол., Гості в „Говерлі“ 3·50 зол., Достава 2 зол., в книжках: „Черв. Калина“ 10 кн., Книгарня Шевченка 11 кн., „Неділя“ 10 кн., Українська Антикварня 10 кн., П. Дейнека 1 картон на ялинку. — За ці дари складають найсердечнішу подяку:

Д. Сачинський за секцію опіки — **о. А. Малиновський** за Тов. Рем. і Пр. Бурса.

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. — В друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.